РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба адресувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 18-го СІЧНЯ 1919. Ч. 7. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. SATURDAY, JANUARY 18, 1919. No. 7.

СПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ МИРОВОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ.

Україна вислала Румунії ультимат. -- Жадає опорожненя Буковини.

Мирова конференція ще доси не полагодила справи представництва Росії.

Злучені Держави будуть відтепер за рік зовсім „сухі".

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

СПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ НА МИРОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

У. Н. Рада домагаеть ся, щоби американські Українці були представниками України.

БЕРНО (Швайцарія), 14. січня. — **УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РАДА ВИСЛАЛА ДО ПРЕЗИДЕНТА ВІЛСОНА В ПАРИЖИ ТЕЛЕҐРАМУ, В ЯКІЙ ПРОСИТЬ ПРЕЗИДЕНТА О ПОЗВОЛЕНЄ ВИДЕЛЕҐУВАТИ ДВОХ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ, ЩОБИ ВОНИ ЗАСТУПАЛИ УКРАЇНУ НА МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ І СПОВНЯЛИ ПРАЦЮ ЯКО ПРЕДСТАВНИКИ СЕЇ ДЕРЖАВИ В ПАРИЖИ, як се доносить нинішна телеґрама з Києва.**

УКРАЇНА ВИСЛАЛА РУМУНІЇ УЛЬТИМАТ.

Українські війска маширують в напрямі Буковини.

БЕРНО (Швайцарія), 14. січня. — **УКРАЇНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВИСЛАЛО РУМУНІЇ УЛЬТИМАТ, ДОМАГАЮЧИ СЯ ОПОРОЖНЕНЯ БУКОВИНИ, як се доносить телеґрама, одержана нині з Києва. УКРАЇНСЬКІ ВІЙСКА МАШИРУЮТЬ В НАПРЯМІ ГРАНИЦЬ БУКОВИНИ.**

Снятин в руках Румунів.

Кореспонденційне бюро з Кракова доносить:

„Румунські війска під командою Французьких офіцирів заняли місто Снятин, у східній Галичині".

Польські зарядженя в Перемишли.

КРАКІВ. — 14. падолиста. — **Підполковник Токажевскі, комендант Перемишля, подав до відома, що за всяке зроблене кривди одному польському офіцирови, який находить ся в українськім полоні, зглядно польському жовнірови, буде розстріляних без ніякого суду двох офіцирів українських, зглядно жовнірів, які находять ся в польськім полоні.**

Комендант Токажевскі видав був відозву, в якій візвав Жидів, щоби вони супроти ствердженого факту про співучасть Жидів в боротьбі між Українцями і Поляками по стороні Українців зложили до дня 21. падолиста до год. 11-тої рано суму 6 міліонів корон яко запоруку, що вони на будуче будуть заховувати ся супроти Поляків спокійно і льояльно. Народна жидівська рада інтервеновала в своїй справі у коменданта Токажевского і зложила жадану запоруку.

Німецькі війска уладили масакру Поляків на Підляшу.

Варшавські часописи подають про страшне положенє Поляків на Підляшу з причини німети, довершеної німецькими залогами. В насильствах помагали їм німецькі війска, як прибули з України.

В многих селах убивано польських селян на дорогах і в хатах баґнетами і машиновими крісами. Сотки Поляків увязнено.

Жертвою масакри впали села: Янів, Константинів, Виганка, Росоха, Корничі і Ломази. В Межирічу ціле місто зрабоване; сто осіб убито і ранено. Бурмістр міста смертельно ранений. Управителя дібр повішено перед його палатою.

Чеський і юго-славянський премієри проти Українців.

Чеська часопись „Нашинец" доносить, що премієр чеського кабінету, др. Крамарж, і премієр юго-славянських міністрів, Прібішев, будуть енерґічно інтервенювати проти насильства довершеного Українцями через занятє Львова, аж доки місто не опинить ся назад в руках Поляків.

„Нашинец" заявляє, що Чехи і полудневі Славяни остро критикують захланність Українців в справі Галичини.

СПРАВА ЮГО-СЛАВІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Полудневі Славяни домагають ся окремих делеґатів для себе.

ПАРИЖ, 16. січня. — Сербія не може брати участи в мировій конференції, доки не буде делеґації, яка заступала би сербсько - хорватсько - словінську державу, як се заявив полудневo-славянський комітет, протестуючи проти рішеня головної мирової ради, яка згодила ся допустити двох делеґатів сербського королівства, а не юго-славянської держави.

Комітет заявив, що таке поступованє грозить викликанєм конфлікту, який може потягнути за собою ґрізні наслідки.

Чорногора проти Сербії.

ВАШИНҐТОН, 16. січня. — Обсадженє Чорногори сербськими війсками викликало загальнє повстанє серед Чорногорців, як се доносить урядова телеграма чорногорського посольства.

Повстанці в силі 20.000 заняли цілий ряд міст, проганяючи відти Сербів.

СПРАВА МИРА.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

ВІДНОВЛЕНЄ РОЗЄМУ З НІМЕЧЧИНОЮ.

Аліянти мають намір поставити деякі додаткові условя.

ЛОНДОН, 15. січня. — Неурядові вісти доносять, що ґен. Фош, відновляючи перемирє з Німеччиною, предложить їй слідуючі нові условя:

1. Потягненє до відповідальности Німців за мордованє і лихе обходженє з полоненими аліянтів.

2. Німеччина має звернути безпроволочно Бельґії і Франції забрані машини і товари. В самій Франції буде 500.000 людий без праці, доки забрані машини не будуть звернені.

3. Німецькі засоби золота у висоті поверх 500,000.000 долярів мають бути перевезені в безпечне місце, можливо до Франкфурта, і забезпечені перед большевиками.

4. Німеччина має передати зі своєї торговельної фльоти, яка числить около 4,000.000 тон, часть кораблів до перевозу поживи для европейських країв, котрі її потребують.

5. Всі підводні лодки мають бути видані або знищені. Німеччина мусить також зобовязати ся, що нових лодок будувати не буде.

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

СПРАВА ПРЕДСТАВНИЦТВА РОСІЇ БУДЕ ПОЛАГОДЖЕНА НА ЗАСІДАНЮ В СУБОТУ.

Два проекти на полагодженє сеї справи.

ПАРИЖ, 15. січня. — **Справа представництва Росії на мировій конференції буде остаточно полагоджена на засіданю в суботу.**

Аліянти прийшли до переконаня, що дискусія над сьвітовим миром буде надаремна без великого населеня Росії. Вони зрозуміли також, що російське питанє не може бути полагоджене лише за згодою і при співучасти самих народів.

Припускають дві можливі методи щодо представництва Росії на мировій конференції. Перша метода: Росію буде заступати делеґація зложена з осіб, які репрезентують певні істнуючі правительства, утворені в Росії, або певні ґрупи Москалів, утворені за границею. Друга метода: Поручити заступництво Росії міжаліянтській комісії, якої обовязком було би перевести студії над російською справою і зібрати дати та інформації, щоби бути в спромозі заступати інтереси Росії на конференції.

Загальнє переконанє є, що буде принята метода друга.

Сазонов в Парижи.

ПАРИЖ. 15. січня. — Сергій Сазонов прибув нині до Парижа. Він є міністром загр. справ в правительстві в Катеринодарі, а недавно зістав іменований також міністром заграничних справ сибірського правительства в Омску.

Голодові заворушеня в Петрограді.

СТОКГОЛЬМ, 14. січня. — Десятки тисяч голодних робітників демонстували недавно по улицях Петроґраду, домагаючи ся хліба, як се доносить телеграма з Гельзінґфорсу. Большевицькі війска, які складають ся переважно з Лотишів і Хінців, розігнали демонстрантів при помочи стріляня. Сотки осіб згинули. Робітники кричали, що волять померти від кулі ніж голодовою смертию.

В Петроґраді вже від кількох тижнів брак хліба. Упривілеєні червоної кляси одержують паляниці з вівсяної муки.

Большевицькі війска в Курляндії.

БЕРЛІН, 15. січня. — Рига находить ся тепер зовсім в руках червоної армії, як се доносять вісти з Мітав.

Большевицькі війска, які наступають від Двинска на Курляндію, заняли стацію Найґут, 31 миль від Мітав.

Німецькі жовніри, які були послідними, котрі опустили Риґу, доносять, що місто в многих місцях горіло, та що російські і лотишські жовніри допускають ся рабованя і мордованя.

Мітава в руках большевиків.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС, 16. січня. — **В суботу заняли большевики Мітаву, столицю Курляндії.**

Німці, нехтуючи условя розєму, полишили богато гармат і величезну скількість амуниції та 85.000 пайнтів алькоголю.

Большевицький посол сплатив 40 міліонів рублів.

СТОКГОЛЬМ, 14. січня. — Большевицький посол, Воровський, робить приготованя до опущеня Швеції. Шведські власти заборонили вивезти йому російські гроші. В присутности двох сьвідків спалив він у своїм бюрі 40 міліонів паперових рублів. Гроші були призначені до веденя большевицької пропаґанди в Швеції і в инших краях.

В ПОЛЬЩІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Гінденбурґ на чолі армії проти Поляків.

ПАРИЖ, 15. січня. — Гінденбурґ зістав іменований головним командантом німецьких війск для охорони східних границь Німеччини, як се доносять вісти з Ціриху.

Можна здогадувати ся, що Гінденбурґ буде мати за задачу здержати наступ польських війск або російських большевиків.

КОПЕНҐАҐЕН, 15. січня. — Часописи, які виходять в місті Бромберґу, доносять, що Гінденбурґ обійме команду над армією, яка зведе боротьбу з Поляками в Познанщині.

Тяжкі втрати в битві з Німцями.

КОПЕНҐАҐЕН, 16. січня. — У вівторок прийшло до завзятої боротьби між Поляками і Німцями в околиці міста Кольмар, як се доносять вісти з Берліна. Поляки потерпіли тяжкі втрати.

Німці нагромадили великі війска на Шлеску, щоби не допустити до переведеня виборів до польських установчих зборів.

Поляки зарядили загальну мобілізацію.

ПАРИЖ, 16. січня. — Вісти з Кракова доносять, що заряджено загальну мобілізацію всіх Поляків.

7.000 тон поживи для Польщі.

ВАШИНҐТОН, 15. січня. Перший транспорт поживи для Польщі зі Злучених Держав **відійде вже небавом. Американський корабель „Вествард Го" заладував 7.000 тон поживи, вартости 2,225.000 долярів.** Гроші зложили по половині польські і жидівські орґанізації.

Одну трету часть траспорту становить згущене молоко, одну трету часть товщ, а одну трету мука. Транспорт відійде до Польщі через Данціґ. Поділ поживи буде переведений під наглядом представників Гувера при співучасти польських і жидівських запомогових орґанізацій.

В ІТАЛІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Кабінетова кріза в Італії.

ПАРИЖ, 16. січня. — В Італії прийшло до кабінетової крізи. Цілий кабінет уступив. Італійський король поручив дотеперішному премієрови Орляндови утворити новий кабінет.

До крізи в кабінеті прийшло з причини двох ріжних поглядів щодо територіяльних домагань Італії. Правдоподібно новий кабінет згодив ся на уступки, яких домагають ся полудневі Славяни, а передівсім відступленя пристани Фюме, а які попирають також делеґати американські.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ВІД НИНІ ЗА РІК СТАНУТЬ „СУХІ".

Продаж і виріб алькогольних напоїв в цілім краю заборонені.

ЛІНКОЛН, НЕБ., 16. січня. — **Злучені Держави стали „сухими", коли стейт Небраска потвердив доповненє до конституції в справі заборони алькоголю.**

Стейт Небраска був 36-тим з ряду стейтом і останним, який був конечний, щоби заборону алькоголю зробити частию конституції Злучених Держав.

В поправці до конституції містить ся заборона продажи і виробу алькогольних напоїв. Закон входить в житє в рік після ратифікації. До ратифікації треба було потверджeня двох третих частий всіх стейтів (то є 36 стейтів).

СПРАВА ЧЕХО-СЛОВАКІВ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

БОЛЬШЕВИЗМ В ЧЕХІЇ.

Заповідають скорий упадок теперішного буржуазійного правительства.

ЖЕНЕВА, 14. січня. — **Ціла територія бувшої австро-угорської монархії є переповнена большевицькими агентами, між якими находять ся переважно випущені на волю австрійські і угорські полонені з Росії.**

Їх діяльність була зразу обмежена більше на Угорщину і Австрію, але в послідних часах вона найшла догідне поле і в Чехії.

Зусиля замордувати чеського премієра Крамаржа не є, як зразу був здогад, відокремленим фактом, але вислідом большевицької аґітації. Замітною є також зміна в тоні чеської преси супроти теперішного правительства. Поважна часопись „Право Ліду" атакує чеського президента Масарика, кажучи, що в його правительстві рядядь „міліонери Крамарж Прашек і Свегла". Правительство, пише дальше часопись, працює в інтересі буржуазії, а позістає глухе на домаганя працюючих кляс, які жадають удержавленя копалень, і промислу та конфіскати воєнних зисків. **„Коли правительство буде дальше обстоювати при капіталістичній політиці, воно буде повалене",** додає „Право Ліду".

В протягу останних двох днів відбув ся в Празі цілий ряд зборів з виразним революційним характером. В містах, як Жішков, Клядно і Дукс, прийшло до поважних заворушень, серед яких товпа зрабувала великі місцеві склади.

На Угорщині большевицька аґітація є найгрізнійша. Навіть найбільші прихильники правительства ґр. Каролія є тої гадки, що воно небавом мусить впасти під подвійним напором. З одної сторони ослаблює його становище аґітація большевиків, з другої знова діяльність елементів протиреволюційних.

Побіда крайних елементів в Будапешті мала би безпосередний вплив на Відень і Прагу. Треба надіяти ся, що в такім случаю прийшло би правдоподібно до спільної акції проти буржуазійних кляс, а всліл за тим разом з большевицькою Росією і соціялістичною Німеччиною до нової акції проти аліянтів.

НА УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Угорщині грозить доля Росії.

ПАРИЖ, 14. січня. — Положенє на Угорщині стаєть ся з кождим днем критичнійше. Внутрішну крізу викликує з одної сторони щораз змагаючий ся вплив большевиків, з другої знова сторони брак поживи, якої довіз Чехи відтяли.

Проводир большевиків, Кун, якого минувшого тижня увязнено на приказ правительства, зістав безпроволочно випущений на волю на жаданє жовнірської ради. Правительство без найменьшого отяганя повинувало ся розказови ради.

Кун заявляє зовсім отверто, що знищить цілий устрій Угорщини, як Ленін і Троцький знищили устрій Росії.

Увязнено 3.000 большевиків.

ПАРИЖ, 16. січня. — Поліція в Будапешті арештувала 3.000 большевиків, щоби спинити большевицьку аґітацію на Угорщині, як се доносять останні вісти з Будапешту.

Між увязненими находить ся провідник большевиків, Самуелі.

В АВСТРІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 17, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Англійська пожива у Відни.

ВІДЕНЬ, 14. — Малий відділ англійського війска прибув нині до Відня, становлячи охорону для поїзду, який прибув від англійської армії в Італії з поживою для віденських женщин і дітий.

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized, July 31. 1918.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

З НАРОДНОГО ЗЇЗДУ.

Отворене Зїзду. — Вибір комісій. — Реферати. — Маніфестація. — Желаня з Парижа.

Хвиля, на яку від довшого часу очікувала американська Україна, прийшла. Всеукраїнський Народний Зїзд почав радити в четвер о 11-тій годині рано.

Привитав присутних делеґатів о. Петро Понятишин, голова Українського Народного Комітету. На сали, крім запрошених гостий, є 570 делеґатів.

За президію Зїзду вибрано більшостию голосів п. Дмитра Капітулу, яко предсїдателя, а п. Теодора Грицея і о. Василя Меренкова яко заступників предсїдателя. Предсїдатель покликав за секретарів пп. Михайла Белю і Йосифа Мельника.

Делеґат о. Микола Струтинський, з Шікаґо, вносить, аби Зїзд вибрав комісію для провіреня повновластий делеґатів. Вибрані: п. Антін Пашук, о. М. Струтинський і о. Володимир Довгович. По провіреню повновластий п. А. Пашук повідомляє Зїзд, що зі всїх повновластий лиш одна окозала ся неправосильною, а се повновласть п. Миколи Цеглинського, з Ню Йорку. На запит, чи делеґати годять ся одобрити п. М. Цеглинського за делеґата на Народний Зїзд, цїла саля закричала: „Проч, проч з ним!"

Вибрано комісію пресову і резолюційну. До неї входять: др. Кирило Д. Білик, п. Володимир Б. Лотоцький, п. Юрко Андрейко, о. Александер Павляк і п. Мілтон Райт.

До комісії виборчої входять: Ілько Моранець (Шікаґо), Іван Сорока (Філядельфія), Онуфрій Шараварко (Гейзелтон, Па.), Стефан Милянович (Джерзи Сіти) і о. Евстахій Сидоряк (Пітсбурґ).

О годині 1-шій наради перервано до години 2.30. Пополудневе засїданє перейшло на рефератах про Холмщину, Угрорусь, Галичину і Буковину.

Холмщина.

Референт п. О. Ковальський, професор Айона Каледж в Ню Рошел, Н. Й., переповідає історію Холмщини, розказує про нужду і гнет холмських Українцїв під чужим пановашем і про їх боротьбу з Поляками. Історія і теперішність, житє і боротьба вказують, що Холмщина се край український. Твердженє Поляків, що Холмщина є корінним польським краєм, є польською брехнею, бо як 1.000 літ тому, так і тепер в Холмщині є абсолютна українська більшість. Холмщаки бороли ся і борять ся проти своїх ворогів. Холмщаки готові всї полягти в боротьбі за оборону своєї землї. Сказав один Холмщак на зборах холмських Українцїв в стейтї Конетікут: „Єй Богу, я волїю бороти ся і згинути в боротьбі за волю Холмщини, нїж іти знова в польське ярмо!"

Угрорусь.

Мав реферувати о. Кубек, редактор „Ам.-Руського Вістника", однак в останній хвилї повідомив, що він є перешкоджений. Його місце заняв Галичанин о. В. Меренків, який між иншим сказав таке: „Я був в останних днях у кількох угоруських парохіях і говорив з кількома угроруськими сьвящениками і лідерами. Ми говорили на тему злуки Угроруси з Україною. Я можу запевнити шановних делеґатів, що всї вони відносять ся прихильнїйше до злуки Угроруси з прочою Україною нїж з Чехо-Словаччиною. Але все таки я замітив, що американські Угрорусини ще хитають ся".

Попросив о слово п. Іван Гайович (Мармарош), делеґат від шікаґовських Угрорусинів. Він висказує свою радість, що має нагоду говорити до так великого числа народу, який заінтересував ся долею Угрорусинів. Він оповідає про гнет, який Угрорусини терпіли від Мадярів. „Ми, угорські Українцї — говорив п. Гайович — стоїмо тілом і душею за цїлою Україною. Ми хочемо злуки з Україною! Ми протестуємо проти переведеного плебісциту серед американських Угрорусинів, яким заявлено ся за злукою Угроруси з Чехо-Словаччиною. Угорські Українцї хочуть злуки з прочою Україною. Ми не знаємо, що таке і хто такі Чехо-Словаки. Ми нїколи про злуку з ними не хочемо знати".

Забирає слово п. Іван Гундяк (Галичанин), який доводить цифрами, що заініціований Масариком плебісцит серед американських Угрорусинів відбув ся в шахрайський спосіб.

Вкінци просить о голос п. Іван Скакандій, угроруський дякоучитель і делеґат з Нескегонінґ, Па. Він висказав жаль, що в такій важній хвилї угорські Українцї в Америцї ще не всї пробудили ся до сьвідомого національного житя. Винуваті тут угоруські сьвященики, які в старім краю тягнули за Мадярами, а тут тягнуть за Чехо-Словаками. Але сьвідомі угорські Українцї в Америцї хочуть злуки з Україною. Ми ще тепер якраз будимо ся до житя і є надія, що в скорім часї ми всї пробудимо ся. Сказав один бесїдник (о. В. Меренків), що угорські Українцї в Америцї ще махають ся, але памятайте, що як ми махнемо ся, то і Масарик нїчого не поможе.

Оборона Галичини.

Реферує о. С. Ващишин. Переповівши історію Галичини, кінчить: „Сотки лїт ми бороли ся о свободу. Тисячі жертв упали вже і ще упадуть, а ся кров мусить окупити нам волю".

Буковина.

Реферує о. О. Павляк. Переповідає історію краю і наводить цифрами стан його богатства природного та культурного. Буковина була другою з ряду найсьвідомійшою українською провінцією в бувшій Австро-Угорщинї. Колиб її забрали під Румунію, то се була би велика втрата для України.

Наради замкнено точно о 6-тій годині вечером.

Маніфестація.

Делеґати розійшлись на вечеру, а о 8-мій годині зібрали ся в сали Купер Юніон на велику народну маніфестацію.

Маніфестація випала незвичайно велично. Було около 4.000 людий. Отворено її відспіванєм американського народного гимну (співав Український Хор з Ню Йорку в супроводі орхестри під батутою п. Гундича), почім до зібраних промовив по українськи о. Максим Кінаш, з Філядельфії.

По промові о. Кінаша предсїдатель віча, др. Кирило Д. Білик, представив зібраним приятеля Українцїв, Джеймса А. Гаміля, посла до парляменту. Посол Гаміль на самім вступі підніс, що він уважає собі за велику честь говорити особисто до того народу, якого справі він хоче послужити. Промову посла Гаміля раз-враз переривано гучними оплесками. Посол Гаміль у своїй промові наводить факти з історії України, що значить, що посол Гаміль знає дуже добре нашу історію.

Промовляв також адвокат Кернс з Нюарку, Н. Дж., і бувший сенатор до нюйорського сойму, Джан М. Квін. Всї вони заявляли ся за тим, аби Українї дати повну самостійність, бо на се вона собі вповні заслужила своєю геройською боротьбою за свободу.

По українськи промовляв також о. Микола Струтинський. Адвокат Кернс відчитав резолюції, які мають ся переслати до президента Вілсона і до американських мирових делеґатів.

Желаня з Парижа.

Др. Білик відчитав каблеґраму, яку українська Народна Рада в Парижи вислала на Народний Зїзд. Вона звучить: „Рада засилає свої найщирійші поздоровленя Українському Зїздови. З найлїпшими желанями, проф. Савченко".

Присутні повитали ентузіястично желаня з Парижа, вставши з місць.

Хор українських дякоучителів під діріґентурою п. Ґели відспівав „Ура у бій" і „Гуляли".

Маніфестація закінчила ся о 10-тій годині відспіванєм гимнів: „Май Контри", „Ще не вмерла Україна" і „Не пора".

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ НЕ НАКЛАДАЄ ЖАДНИХ ПОДАТКІВ НА СВОЇХ ЧЛЕНІВ.

Причиною того є се, що У. Н. Союз опертий на сильних основах і може перебути удари, яких не видержать слабі орґанізації, утворені тільки для конкуренції У. Н. Союзови і ратують ся перед упадком податками.

Длятого У. Н. Союз дає найлїпше забезпеченє своїм членам, якого не можуть дати слабі орґанізації, котрі виставляють обезпеченє своїх членів на ризико.

Ще найменьший другий удар і такі слабі орґанізації вже не виратують ся і податками. Толї вони мусять упасти, а з ними потерплять і тисячі членів, котрі роками цїлими надармо платили вкладки і податки.

Пора членам слабих податкових орґанізацій застановитись над справою своєю обезпеки і вернутись назад до своєї першої запомогової орґанізації — Українського Народного Союза.

В недолї пізнаєть ся найлїпше правдивого приятеля, тож коли У. Н. Союз в минулій недолї, підчас інфлюенційної пошести, показав ся найлїпшим приятелем своїх членів, бо родинам померших членів сейчас виплатив посмертнє, а на живучих членів не накладає жадних податків, то він є найлїпшим і правдивим приятелем своїх членів і всїх Українцїв, котрих закликає єднатись під свій народний прапор.

Малі і слабі орґанізації потворено не для добра членів, а для конкуренції У. Н. Союзови і для цїлий партійної полїтики одиниць.

Коли У. Н. Союз заводив у себе реформу, то ті одиниці кричали: „Ходїть до нас, у нас розмет, не слухайте У. Н. Союза!"

І були такі, що не слухали і казали, що рада У. Н. Союза дорога.

А що тепер показало ся?

Показало ся, що добра рада дорога, але зла ще дорозша! Ті крикливі слабі орґанізації не лише що і в себе мусїли також завести реформи, але упали під першим ударом більших виплат і накладають на своїх членів податки.

А що буде дальше?

Що буде, як ті слабі крикливі орґанізації цїлком впадуть?

Що буде, як тисячі їх членів одного дня лишать ся без запомогових орґанізацій і без забезпеченя для своїх родин?

Що тодї скажуть ті одиниці, що для своїх особистих цїлий або для своєї партійної полїтики розбивали свою першу орґанізацію?

Їм се байдуже, але члени їх орґанізацій повинні вже тепер над тим поважно застановитись і вернутись до У. Н. Союза, аби в короткім часї, як ті слабі орґанізації попадають, вони не остались цїлком без орґанізації.

Се дїло членів і вони повинні самі над тим подумати, а не оставляти його тим, що вміють тільки накладати податки.

ГОЛОВА У. Р. СОЮЗА ОСКАРЖУЄ ЧЛЕНІВ СЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

В числі 4-тім „Народної Волї", орґану Українського Робітничого Союза, пан Осип Заплатинський, голова сеї орґанізації, виписав цїлу лїтанію собі і своїм товаришам і членам У. Р. Союза, котрих назвав словами, якими ще жадна орґанізація не надїлила своїх членів.

Користаючи з нагоди, що між членами Українського Робітничого Союза повстало відповідне ванепокоєнє, пан Заплатинський, забажав „переїхати ся" трохи по урядниках Українського Народного Союза і на них звалити головну вину за занепокоєнє між членами У. Р. Союза.

Та перо пана Заплатинського поховзнулось, і він, замісць переїхатись по урядиках У. Н. Союза, переїхав ся — як я вже сказав висше — по собі, по своїх товаришах і по членах Українського Робітничого Союза, котрого він є головою.

Пишучи про се, що урядники Українського Народного Союза ніби то старають ся перетягати членів Українського Робітничого Союза до своєї орґанізації, пан Заплатинський кличе до урядників У. Н. Союза:

„Панове! Де ваша честь? Де сором? Чи ви не видите, кілько то нашого народу є ще незорганізованого? Чому не йдете орґанізувати його? Йдіть і орґанізуйте. А ви тільки робите закolot між тими, що вже є зорганізовані. Ви **розбиваєте зорганізованих! Такої роботи не підняв би ся жаден чоловік, котрий має бодай крихітку чести. Так робити потрафлять тільки люди, визуті зі всякої чести.** ....Жаден чесний член У. Р. Союза не лишить своєї орґанізації в таку хвилю, і колиб навіть вам вдало ся кого відтягнути, то будьте певні, що...... до вас підуть тільки такі безчесні, як ви. **Тільки зрадник лишає свого товариша тоді, коли він в клопоті, А ще гірший злочинець є той, хто до злого намовляє".**

Повна гармонія в поглядах, пане Заплатинський. Годжу ся на Ваші слова і підписую ся під ними.

Ви пишете: — „Панове (урядники У. Н. Союза)! Де ваша честь?... Ви розбиваєте зорґанізованих! Такої роботи не підняв би ся жаден чоловік, котрий має бодай крихітку чести. Так робити потрафлять тільки люди, визуті зі всякої чести".

Правда, праця полягає в тім, аби будувати, а не руйнувати. Але скажіть но, пане Заплатинський, чи Ви і Ваші товариші, розуміючи се, все поступали після сеї засади? Чи не Ви часом і многі знакомі Ваші розбивали Український Народний Союз, Українську Поступово-Робітничу Орґанізацію і т. д.?

„Тільки зрадник лишає свого товариша тоді, коли він в клопоті. А ще гірший злочинець є той, хто до злого намовляє".

Рація Ваша, пане Заплатинський. Ви були членом У. П.-Р. Орґанізації і Ви покинули її тоді, коли вона була в клопоті. Що більше, Ви були одним з тих, які стягнули клопіт на сю орґанізацію. Через таких, як Ви, У. П.-Р. Орґанізація наразила ся на непотрібні кошти і мусїла переносити ся з Ню Йорку до Трентону. А тоді, коли над У. П.-Р. Орґанізацією були нависли чорні хмари і між її членами повстало занепокоєнє, Ви були, здаєть ся, одним з тих, що старали ся перетягати цїлі відділи і поодиноких членів до иншої орґанізації, до У. Р. Союза. Ви тоді не зважали, що тисячі Українцїв ходять незорґанізованими і навіть не думали орґанізувати їх, але розбивали вже зорґанізованих.

А коли проминула XIII. (бофаловська) головна конвенція У. Н. Союза, хто намовляв членів сеї орґанізації виступати з неї і опускати її тоді, коли вона переводила в себе найбільшу реформу? Чи не були се пани від У. Р. Союза і „Народної Волї"? Ви тоді відтягнули від У. Н. Союза 14.000 членів! Відтягнули їх від У. Н. Союза, але не приєднали для У. Р. Союза, лише до чужих орґанізацій. І ви всї були глухі тоді на клич: „Орґанізуйте незорґанізованих, але не розбивайте зорґанізованих!" Так, дійсно! Ті, котрі з ненависти відтягнули від У. Н. Союза 14.000 членів і запропастили їх для наших орґанізацій, заслужили собі на назву з л о ч и н ц ї в!

А тепер перейдемо ще до иншої справи. Ви, пане Заплатинський, признаєте, що люди, які розбивають орґанізації, є безчесниками, безличниками, одним словом: людьми брудного характеру. Як жеж назвати тих людий, які розбили були Український Народний Союз по XI. (клівлендській) головній конвенції і завязали теперішний У. Р. Союз? Чи були вони людьми чесними і характерними? Ви кажете також, що ніодин чесний член не покине своєї орґанізації в критичну хвилю, а коли покине, то він є безчесним. Здорово. Значить — ті, що розбивали У. Н. Союз, є злочинцями, а ті члени, котрі виступили з У. Н. Союза і перейшли до У. Р. Союза, є безчесними. Памятайте, пане Заплатинський, що в У. Р. Союзї є много (майже всї) таких, які перейшли з другої орґанізації. Значить ся, всї вони є безчесними! Се Ваша опінія про членів У. Р. Союза, котрого Ви є головою! Се опінія голови про своїх членів? Красна опінія! Ваші члени повинні Вам подякувати за се. І деякі вже подякували, а многі ще подякують.

В критичній хвилї для Українського Робітничого Союза инші орґанізації полишили його в спокою. Ані урядники Українського Народного Союза, ані „Провидїня", ані Української Поступово-Робітничої Орґанізації, ані „Народної Помочи", ані „Згоди Братств" не мріють про розбитє Українського Робітничого Союза, хоч могли би богато шкодити йому, коли би були таких характерів, як між вами находять ся, пане Заплатинський. На урядниках У. Р. Союза тяжить чорне пятно, що вони все старали ся шкодити кождій українській орґанізації тоді, коли дана орґанізація находила ся в критичних обставинах, як се тепер є з У. Р. Союзом. Вистарчить пригадати вашу скажену аґітацію за розбитєм Українського Народного Союза, У. П.-Р. Орґанізації і инших. Тепер ви маєте нагоду переконати ся, що ті, на яких ви кидали болотом і камінєм, відплачують ся вам тепер хлїбом!

Щодо чесноти членів то тут инша річ. Коли тепер котрийнебудь член чи відділ відірветь ся від У. Р. Союза, а перейде до У. Н. Союза, то він не конче мусить бути безчесним. Памятайте на свої слова, пане Заплатинський. Велике число членів У. Р. Союза були колись членами У. Н. Союза. Через таких, як Ви, вони покинули У. Н. Союз і перейшли до У. Р. Союза, а таких членів, які переходять з одної орґанізації до другої, Ви називаєте нечесними. Перейшовши з Українського Народного Союза до Українського Робітничого Союза, вони, після Вашої рецепти, стали нечесними. Тепер вони не переходять від вас до У. Н. Союза, лише вертають ся до нього, тому, щоби в Українськім Народнім Союзї стати назад чесними людьми.

Микола Д. Величко.

РОБІТНИЧІ СОЮЗИ.

В своїй боротьбі о насущний хлїб робітникам часто приходило ся і приходить ся боротись о підвисшенє своєї заплати. Вони нераз бачать, що цїна на средства до житя збільшаєть ся, а цїна на їх роботу стоїть на однім місци. Вони часто видять, що зі своїм заробком прожити тяжко. Прийшовши до такого переконаня, робітник, очевидна річ, буде старатись збільшити свій заробок. Але що чекає робітника, який сам один домагаєть ся підвисшеня платнї? Домагаючи ся підвишки, він мусить загрозити, що покине роботу, як йому не сповнять його домаганя. Але чи його погрози боять ся? Йому скажуть: „Хочете покидати роботу? Просимо! Можете! На ваше місце маємо сотки готових рук, що лише чекають приняття!"

Такесаме йому можуть сказати, як він буде домагатись, аби зуби або пас машини закрили та робітників забезпечили перед калїцтвом.

Такесаме йому відповідять, як він буде домагатись, щоби замісць 16 годин денно казали робити 14, або замісць 14 годин — 12. Все йому се можуть відповісти, яке би він не поставив домаганє до своїх роботодавців. І ставили робітники нераз ріжні домаганя і такі відповіди діставали тай роботи тратили. Але з часом вони прийшли до переконаня, що як би не один робітник, але більше число зажадало чогось, тодї роботодавець їм не скаже: „Овва! Ідїть собі! Я на кождого з вас маю сотки!" Не скаже їм, бо на місце одного, двох, кількох дістане других, але на місце соток не зараз дістане готових робітників. Ось чому робітники зачали ставити домаганя не одинцем, але змовляли ся і ставили їх разом, громадно. А що роботодавцї звичайно зараз не уступали, то треба було часто спиняти роботу, поки вони не уступили. А що підчас такого спиненя роботи робітники не діставали заплати, то мусїли самі промишляти, як такий час прожити. Згодом вони побачили, що найлучше складати наперед гроші на час такої перерви в роботї, або як се звуть з анґлїйського — на час страйку, а складати не приватно, але в руки свого робітничого товариства. Ось відси то повстали і розвинули ся ті робітничі орґанізації, які ми звемо **„робітничими союзами"**, або з анґлїйського **„трейд юніями"** („trade union", „трейд юніен") або коротко „юніями".

Робітничі союзи або **юнії** се є орґанізації робітників, які мають їм помагати до виборения лїпшої робітничої заплати, коротшого робочого дня і лїпших условин працї; помагати робітникам в нещастю і боротьбі за лучшу долю, боронити робітничих прав і другими способами старатись о піднесенє робітників і полїпшенє їх житя-бутя.

Такі робітничі союзи — се не нова видумка послїдних років. Орґанізації робітничі, подібні до нинїшних союзів, істнували вже дуже давно. Ще фабрик не було, а вже істнували подібні до юнїй товариства челядників і ті товариства мали цїли і завданя подібні до цїлий і завдань робітничих союзів, ба навіть відай з них то виросли юнії. Властивий початок робітничих союзів припадає на часи, коли почали повставати фабрики, себто великі варстати з машинами, та коли в тих фабриках зібрали ся непроглядні маси робітників, себто людий, що не мають своїх знарядів до роботи, а роблять на чужих знарядах, на чужій машинї, за заплату, (чого не було давнїйше, коли кождий майстер мав своє начинє і хоть і кількох помічників, але ті помічники, вивчивши ся ремесла, самі ставали майстрами й отворяли власне ремесло, а начинє не було дороге і при невеличкій ощадности кождий робітник міг о нього постаратись).

Перші робітничі союзи повстали в Анґлїї, в краю, в якім наперед заведено машини і фабрики. Повстали вони ще в другій половинї 18-го століття, але довгі часи мусїли вони бути тайними товариствами, бо закони, ухвалювані парляментом, в якім сиділи самі фабриканти і дідичі, дуже переслїдували деякі робітничі орґанізації. Доперва в 1824. роцї закони Анґлїї дали юніям право умовляти ся за заплату і довжину робочого дня. По довгій боротьбі признано законом з року 1875. юнії, позволено розставляти підчас страйку сторожі під услівєм, що не будуть відвертати страйколомів насильством і т. и.

За взором Анґлїї почали повставати юнії в Злучених Державах. Перша юнія в Злучених Державах мала повстати в 1803. роцї, себто 115 лїт тому назад; була се юнія робітників, що будують і направляють кораблї. Три роки потім повстала юнія столярів і юнія кравців, а в 1817. роцї юнія друкарів. Час великого розвитку американських робітничих союзів припадає на роки від 1825 до 1850. Межи роками 1850. і 1865. почав ся новий рух серед них. Юнії побачили, що се їм шкодить мішати ся в полїтику і що юнія повинна обіймати робітників одного рода, але не з одної місцевости, а має мати як найширший круг робітників. Почали орґанізувати так звані „національні юнії", себто обіймаючі цїлі Злучені Держави. Такою першою „національною юнією" була юнія друкарів. За цею пійшла юнія капелюшників, юнія робітників, що виливають зелїзо, та юнія ткачів. Але робітники побачили, що навіть орґанізація таких „національних юнїй" не забезпечує як слїд інтересів робітників. Трафляло ся саме нераз таке, що робітники одної юнії вийшли на страйк, а робітники другої юнії помагали ломити той страйк. Вийшла на страйк юнія зелїзничих машиністів, а компанія вислала юнїйних кондукторів, які не виповідали страйку, і казала їм робити на місци страйкерів. Вийшли на страйк „сьвічмени", компанія орґанізувала страйколомів з робітників других юнїй і посилала на їх місце і т. д. Робітники побачили, що межи поодинокими юніями поодиноких галузий промислу мусить бути якась звязь, лучність, орґанізація. Отже почали ся орґанізувати великі федерації юнїй, себто орґанізації, що лучать в собі ріжні юнії поодиноких галузий промислу; робітники не є членами федерації, але поодиноких юнїй, опертих на орґанізації місцевих відділів. Відділ (локал) має належати до „національної юнії" свого промислу, а кромі того повинен належати до місцевої і стейтової федерації юнїй.

Найбільшою орґанізацією того рода є „Американська Федерація Працї" (Ді Амерікан Федерейшен оф Лейбор), яка в 1910. роцї мала 1,562.112 членів. В 1909. роцї до неї належало 87 національних юнїй, 23 стетові федерації і 63 місцеві юнії. Найбільшою юнією, що належить до „Американської Федерації Працї" є „Західна Федерація Копальняних Робітників" (Ді Вестерн Федерейшен оф Майнерс).

Загальне число робітників Злучених Державах і Канади, зорґанізованих в юніях, подавали в роцї 1910. на 2.620.000. По других краях число їх представляло ся так:

Німеччина	2.688.000
Анґлія й Ірляндія	2.426.000
Франція	977.000
Австрія	400.000
Італія	167.000
Швеція	148.000
Голяндія	143.000
Бельґія	138.000
Данія	131.000
Швайцарія	110.000
Другі европейські краї	230.000

Ходить тепер о питанє, чи робітничі союзи вспіли полїпшити долю робітників, як се вони поставили собі в програму.

Починаючи з найважнїйшої задачі юнїй, справи скороченя робочого дня та підвисшеня платнї, найлїпшою відповідию на се може бути табелька з книжки: „Енциклопедія суспільної реформи", виданої В. Д. Блісом.

З тої таблички видно, що сильна орґанізація є потрібна для виборения висшої заплати і короткого робочого дня. Великих заслуг в тім напрямі не можна юніям відмовити. Але з другої сторони треба звернути увагу на се, що золоті часи страйків вже минули ся давно і безповоротно. Ті часи правильного успіху страйків були ще тодї, коли робітники, страйкуючі в одній фабрицї, могли своїм страйком шкодити свому роботодавцеви в його боротьбі з конкурентами. Відколи однак капіталісти зорґанізували свої протистрайкові товариства, а ще більше від часу зросту великих корпорацій і тростів, роля страйку яко способу до виборения лучшої долї робітників зменьшила ся значно. Нинї вони і завзятійші і довше тривають і меньше дають надії на успіх. Зате в діяльности юнїй висувають ся наперед другі способи полїпшеня долї робітників, до яких треба зачислити: умови межи юніями і підприємствами про услівє працї та полагоджуванє непорозумінь через мирові суди.

ДОПИСИ.

З AMSTERDAM, N. Y.

Українські збори.

Се було оголошене через місцевий У. Н. К. тут у нас в Амстердам, Н. Й., на день 29. грудня 1918 р., в гали церковній. І дійсно наш український нарід зрозумів се, бо на означений день і час виповнив галю по береги.

Збори отворив п. Йосиф Руцький, виголошуючи красно-річиво вступне слово. Відтак п. Йосиф Руцький покликав першого місцевого бесїдника, п. Петра Сернюка, котрий говорив отсе:

Дорогі Родимці! Ціль нинїшних зборів є дуже важна і пожадана. Збори, на котрі ми днесь так численно зібрались, є дїлом народним, а також обовязком народним. Ми, дорогі родимці, зібрались на те, щоби той обовязок сповнити. Обовязок наш є такий: Дати поміч нашій Вітчині, котру ми так щиро любимо. Ми нинї зібрали ся, щоб енерґічно запротестувати проти ляцьких насильств, проти ляцьких диких претенсій, бо вони сягають своїми брудними руками по нашу рідну землицю, по нашу батьківщину. Ми нинї зібрали ся, щоби нести поміч нашим покривдженим братам, сиротам, вдовам, батькам та матерям. По чотирох лїтах і трох місяцях сьвітової війни, по чотирох лїтах воєнної тиранії, по чотирох лїтах воєнних страховищ, по читирох лїтах плачу малолїтних дїтий, старців, вдів і сиріт приходить пожаданий мир! Приходить спокій! Але чи він для нас? Ні! Бо наш предвічний ворог, Лях, висуваєть ся зі своєю шляхотською поганою натурою і ставить дикі жаданя супроти нашої батьківщини. Наша рідна земля, Галичина, Буковина і угорська Русь, зрошуєть ся знова кровю наших батьків і братів і знов зачинаєть ся плач і ридане наших нещасних недобитків. Се справді страшенний удар для нас, який кождого Українця мусить діткнути до живого. З грудий кождого Українця і Українки вириваєть ся голосний крик протесту і в їх душах збуджуєть ся завзяте до боротьби з відвічним ворогом Ляхом — аж до остатного віддиху, аж до здобутя батьківщини і волї свому народови. Або ляжемо головами, або побідимо ворогів! Такий обовязок беруть собі батьки та брати наші в старім краю. Вони своє майно і жите дають за свій нарід, за свою мову, за свої права і свободу. Наші братя в старім краю боронять батьківщину всіми силами. Відгомін тої страшної події перейщов через великий океан і відбив ся голосно між всіми, в кого лиш беть ся українське серце, в кого є хоть крихітка почутя народного. Всї ми повинні станути тут разом до тої боротьби. Кождий Українець і Українка повинні попертi народну справу. Нашим обовязком народним тут в Америці є дати своїм старокраєвим землякам фінансову поміч, бо помочи фізичної дати не можемо. Ми повинні зложити добровільні і щедрі датки не з намови, але з охоти. Гляньмо на нужду в Галичині, гляньмо на голодні і босі вдови та сироти! Батько і матір з голоду гинуть, остались без даху, жінка і дїти жалісно плачуть. Брате милий! На твоїй ниві хрести і могили, гайворон лїтає і жалісно краче, блукають сироти і вдови поміж могили. Батько старенький і матір під хрестом плачуть. Може хто з нас каже: „Що я буду давати?! Як буде можна, то я не десятки, а сотки пішлю до своєї рідні!" Брате любий! Те поодиноке посилане гроша не можна звати дїлом народним. Кождий з нас стараєть ся як найскорше помочи своїй рідні в старім краю. Тут, брате, ходить о загальну поміч нашому народови. Складаймо рівнож обильні жертви на Фонд Народний, на визволенє своєї рідної України. Тож прошу, щоби ніхто зпоміж нас не відмовив своєї помочи в так важній хвили. Та хвиля є важна для нас і для нашої Вітчини. Будьмо вірними синами і доньками для своєї вітчини, для свого народу. Наш нарід не згине, побідити мусить і сам буде рядити у своїй хаті. „Душу й тіло ми положим за нашу свободу і покажем, що ми, братя, козацького роду!"

Відтак п. Йосиф Руцький покликав другого місцевого бесїдника, п. Василя Чучмана. Він говорив про великі насильства, зділані на нашім народі через наших ворогів Ляхів, котрі знущали ся над нашим народом. Відтак скритикував уряд австрійські і їх посіпаків, котрі з нашого бідного люду дерли „сему шкіру". Бесїдник спімнув також про наші українські війска, котрі боронять завзято Галичину перед дикою ордою. Він представив теперішну хвилю, в якій знаходить ся наш нарід. Ґрізна се хвиля! Дальше говорив про ті ґаразди, які приневолили нас опустити наші рідні села, наші рідні хати. Нужда і недостаток змусили нас шукати иншої хати, иншої стріхи, бо на наших нивах пан-Лях розсїв ся. Час пробудити ся, час скинути з себе довголїтні окови! Вкінци згадав він про вибір делеґатів на мирову конференцію і про їх потреби фінансові, котрі ми мусимо як найскорше зложити.

Відтак п. Йосиф Руцький покликав третого місцевого бесїдника, п. Миколу Вільчинського. Сей в своїй мові навів наше теперішне положенє тут в Америці, а рівнож представив теперішне положенє наших людий в старім краю, котрі є без жадних средств, без поживи і т. д. Він скритикував також нашу байдужність супроти своєї вітчини, а вкінци висловив сильний і рішучий протест проти замаху, твореного Поляками на нашім краю.

Після того Комітет зарядив збиране жертв на гали. Зібрано разом $390, з чого до головного У. Н. Комітету вислано $387. (Поіменний виказ жертводавців буде оголошений на иншім місци).

По збірці вибрано делеґатів. Збори закінчено піснями „Ще не вмерла Україна" і „Не пора, не пора", відтак нарід розійшов ся.

— Іван Голубець, секр.

ПРОДУКЦІЯ УГЛЯ В 1918 РОКУ.

В 1918 роцї добуто в Злучених Державах звиш 585 міліонів тон угля, на 34 міліонів тон більше ніж в роцї 1917 і більше ніж колинебудь передтим. Продукція антрациту (твердого угля) трохи зменьшила ся проти попередного року і оцінюєть ся на поверх 99 міліонів тон.

Перешкоди в транспорті і тяжкі бурі обнизили були зразу продукцію до 42 міліонів тон в місяци січни. Далї вона постійно зростала і дійшла в серпни до 55 міліонів тон. Більше ніж по 50 міліонів добуто в кождім місяци від мая до жовтня. Через зменьшене потреб з кінцем війни, а також через епідемію інфлюенци від листопада продукція угля знов зменьшила ся і в місяци грудни впала до 40 міліонів тон.

Взагалї добувано угля більше ніж досить, аби задовольнити всї потреби краю. В половині листопада готові запаси вистарчали на сїм тижнів.

За два роки углеві копальнї стратили звиш 125.000 людий, що пійшли до війска або перейшли на роботу в инших промислах. Одначе їх місце заняли инші робітники, так що число людий запятих в углекопстві тільки незначно зменьшило ся від 1917 року, коли їх було 603.000. Пересїчно углекопи працювали в 1918 роцї 255 днів.

Найбільше угля давала Пенсильвенія, 183 міліонів тон. Друге місце в продукції занимає Вест Вірджінія, 91 міліонів, та майже стількиж добуто в Ілїнойс.

ДО ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ ВІДДІЛІВ У.П.Р.О. В АМЕРИЦІ.

Товариші!

Нашу дорогу орґанїзацію розвязали, тож заки ще вступите до инших орґанїзацій, напишіть до нас, а ми Вас повідомимо про дуже важну справу.

Пишіть зараз з кождого відділу, бо справа дуже важна, а час короткий. Подбайте за себе!

УРЯД ТОВ ІМ. М. СІЧИНСЬКОГО, ВІДДІЛ 18:
М. Цух, предс.,
В. Канюка, секр.,
І. Папка, кас.

Пишіть на адресу:
М. CUCH,
Box 91, Clifton Heights, Pa.

Грицько Коваленко.

МОРЕ.

(Дальше).

Становий, одержавши се писане, перечитав його, а правду мовити — перебіг тільки очима і, не маючи вільного часу, приписав від себе:

„№ 8573. Кінно-поліцейському уряднику Йовхиму Галущі передаєть ся для можливого виконаня".

Сільська почта привезла Чмелеве писане до урядника Галушки. Воно Галущі дуже сподобало ся. Сам Галушка не вмів складно писати і був у сварці з граматикою, як нераз дорікав становий. А се ось написано — думав Галушка — то так красно, що мабуть і сам становий так не втне.

Ще раз перечитав Галушка Чмелеве писане, думаючи: що то значить — дворянин! Настоящий дворянин писав, се й видно. Не то що я: хоч мене і на уряд постановлено, то все мужик—мужиком. І ніяк граматики не втну... От як би вивчити ся складати хоч не так, як Чміль уміє, а хоч би трохи й гірше... Ото-б добре було! А як би тоді здивував ся становий! І вже не глузував би з мого писаня.

Галушка рішив, що сховає в себе Чмелеве писане — на зразок, щоб перечитувати і навчити ся писати гарно. Поклав Чмелевий лист до скриньки, де сховані були инші документи, а сам написав до вовчківського волосного правленія:

„По предписанію пана станового пристава 3-го стана, об утопленії дворянина Кузьми Чмеля в нарицаемому морю і о розшуканю і викорененю оного моря, недозволеного висшим начальством, а з тої причини прошу оное волостное правленіе примусити селян до сеї натуральної повинности".

Иншої ради не було, бо хибаж урядник Галушка мав гроші на виправлене дороги, або він мав на се людий? Річ відома, що дороги поправляють ся „натуральною повинностию" селян, а в сій справі розпоряджаєть ся волость. Земських начальників тоді ще не було.

Урядників лист прийшов до волости з великою купою инших „бумаг". Між ними були й важні, від високого начальства. Писар розпечатав усі листи і, як звичайно, розложив їх на три купи. Найважнійші папери поклав біля себе, другу купу віддав своїм помічникам, щоб ті повідписували, що треба. А в третій купі була дурниця — „розиски" (розшуканя). На них писар не хотів гаяти своеї уваги і часу та віддав ту купу малим хлопцям, що сиділи в сусідній кімнаті і вчили ся писати. Вони вміли писати тільки з „форми", тай то, як що недовге. З кождою почтою приходили „розиски" і всі вони віддавали ся тим хлопцям, а вони відписували „по формі". Се були розшукуваня коний, волів, коров, телиць, иноді собак. Десь у когось, примірom, зблудила ся коняка. Хазяін подає заяву про се до волости. У волости хлопець по тижневи пише: „По розшуканю оної коняки гнідної масти в районі сеї волости не оказало ся, через те ся переписка препровождаєть ся до сулимівського волостного правленія". Там напишуть таксамо і передадуть до борщівської волости, і т. д., поки переписка не обійде всі волости.

Тимчасом чоловік, до якого приблудила ся чужа коняка, теж подасть заяву до своеї волости, і звідти теж починаєть ся переписка — „о розшуканю хазяїна коняки гнідої масти". Справді ніхто нічого не шукає, навіть ніхто по волостях не перечитує переписки, бо там богато й важного діла, за яке можна і під арештом посидіти.

Иноді буває, що хлопці перепутають переписки про „розиски" і тоді виходить, що переписка почала ся про коня, а звела ся на корову; та ніхто того не помічає.

Галушків лист попав у третю купу паперів, бо писар глянув і побачив, що річ іде про розшукане якоїсь там нісенітниці.

По десяти днях урядників лист був пересланий до сусідної волости з такою відпискою „по формі":

„По розшуканю в районі вовчківської волости оного нарицаемого моря не оказало ся, і ся переписка препровождаєть ся до борщівського волостного правленія для дальшого розшуканя".

У борщівській волости були тісамі звичаї, що й у вовчківській. І пішла тая переписка блукати по волостях. В якійсь волости написали, що „оного моря-окіяна в районі сеї волости не було і невідомо, де його можна дістати". В иншій написали, що „оного моря нема і по межевих книгах, по експлікаціях не записано".

Калюжа на деркачівськім шляху давно висохла, а на другу весну знов явила ся, і так ішло далі, а переписка про море все ходила по волостях.

Аж ось настановлені були земські начальники, для більшого ладу по селах, по волостях. І дана була їм власть порядкувати житем люду, судити, карати, доглядати навіть за моральностию та добрими звичаями селян.

Один з нових начальників зауважив, що у лопухівськім повіті ведеть ся богато непотрібної, зайвої переписки. Він видав наказ до всіх своїх волостий, щоб там по змозі виконували все безпосередно, а не обмежували ся відписками; щоб, коли треба, передавали справи з волости на села; щоб напр. „розиски" доручали ся сільським старостам і громадам, а не передавали ся без кінця з волости в волость. По думці начальника се все мусіло скоротити зайве писане, і тоді волостні правленія мати-муть більше часу на виконане наказів начальства.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

КОЛЬОНІЯЛЬНА ПОЛІТИКА.

(Др. Михайло Лозинський).

Чи народні маси якоїсь держави відчувають потребу кольоніяльної полїтики своєї держави? Ні. В інтересі народних мас лежить внутрішний розвій, збільшуванє дібр матеріяльної і духовної культури на своїй рідній землї, при рівномірнім роздїлї тих дібр між усїх членів нациї. А кольоніяльна полїтика потрібна хиба невеличкому гурткови найбогатших капіталїстів.

ПОДЯКИ.

Я низше підписана складаю сердечну подяку Хвальному Українському Народному Союзови за виплачену менї запомогу по моїм мужу, бл. п. Андрію Куземка, в сумі $1.000. Дай Боже, щоби тая наша українська організація стояла понад всї инші запомогові організації. Всї Українцї повинні громадно вступати в члени У. Н. Союза, бо тільки та організація є певною для нашого народу в Америцї. Складаю рівнож сердечну подяку членам 48 відділу У. Н. Союза за се, що віддали остатну прислугу мому покійному мужеви. — **Магдалина Куземка,** вдова.

Сим складаю сердечну подяку Укр. Нар. Союзови за виплачене менї посмертного по моїм дорогім сині, бл. п. Юстинови, в сумі $1.000. Нехай Бог кріпить наш Укр. Нар. Союз, аби він зріс в члени як найбільше і підпомагав бідні калїки, вдови і сироти. Дорогі Родимцї! Чи знаєте ви, що наш Укр. Нар. Союз виплачує посмертне точно і скоро? Я ще лежав хорий, а тут приносять по трох тижнях чек на $1.000. Аж нова душа у моє серце вступила з радости. Другі організації виплачують по 3—4 місяцях, а У. Н. Союз в короткім часї. А чому? Бо він істнує 25 лїт, має добрих урядників, щиро працюючих, і тому росте до гори, як той дуб, котрий має під собою добре корінє. Отож не забувайте за се. Хто ще не стоїть в Укр. Нар. Союзї, вступайте скоро, бо смерть за плечима, а не знаєте, де вас подибле: чи у фабрицї чи в дома чи деинде. Ще раз дякую У. Н. Союзови, а рівнож його Хвальному Урядови. — **Стефан і Емілія Лабойко,** родичі помершого Юстина.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Вільність в Америцї", від. 172, вибрало на річнім мітінґу дня 14. грудня отсей новий уряд: І. Гузар, предс.; В. Струс, заст. предс.; М. Боднар, секр. фін.; Н. Левків, секр. рек.; Т. Маселко, кас.; І. Сокач, заст. кас.; М. Мелих і С. Вишновецький, доглядачі хорих; І. Деревляний і В. Сокирка, контрольори; Г. Прийма, орґанізатор; Н. Стець, господар галї. Мітінґи відбувають ся кождої другої суботи по першім. Запрошуємо всїх Українців в Ню Йорку, котрі ще не належать до жадних орґанізацій, хай прибувають на наші мітінґи, а ми дуже радо їх приймемо. Вступ враз з вкладкою виносить $1.70 до товариства; а до У. Н. Союза після статута. — М. Боднар, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, подає до відома, що на річних зборах ухвалено приймати членів до братства до 35 лїт за половину вступного, а до У. Н. Союза після статута; понад 35 лїт після статутів до братства і до У. Н. Союза. З новими членами просить ся голоситись на адресу секретаря фінансового. — Й. Мулярчук, предс.; Ю. Гаєвий, кас.; М. Марків, секр. фін.

ЛАКАВАНА, Н. Й. Бр. Пресв. Богородицї, від. 149, вибрало на річнім мітінґу дня 23. грудня отсих нових урядників: І. Рудик, предс.; І. Цвайкус, заст. предс.; С. Кулїковський, кас.; О. Джинджиристий, заст. кас.; І. Стадник, секр.; М. Рудик, заст. секр.; Г. Мельник, хоружий; Н. Сало, доглядач хорих. Котрий член не буде на мітінґу, заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — І. Стадник, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 241, подає до відома своїм членам, що на мітінґу дня 8. грудня 1918 р. вибрано слїдуючий уряд: М. Пшоновський, предс.; А. Бриковин, заст. предс.; Г. Хомета, секр. фін.; М. Сьвідер, секр. рек.; О. Рекрут, кас.; П. Любянецький, заст. кас.; А. Бриковин, М. Сьвідер і П. Любянецький, контрольори; М. Симеґен і Г. Лучка, доглядачі хорих; А. Ковалевський, дверник. Звертаєть ся увагу тих членів, котрі живуть поза осїдком нашого товариства, щоби присилали свої належитости точно що місяця зараз по першім. — М. Пшоновський, предс.; Г. Хомета, секр.; О. Рекрут, кас.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. Дж. Сестрицтво „Любов", від. 37, повідомляє всї свої членицї, що річний мітінґ відбудеть ся в недїлю, дня 19. с. м., о 3-тій годинї пополудни, в гали Лютвіна. На сей мітінґ мають явити ся всї безуслівно, бо є важні справи до полагодженя. Контрольна комісія має здати справозданє з цїлого року. Буде вибір нових урядників. Котра члениця на сей мітінґ не явить ся, підпадає карі 50 цнт., а урядник $1.00. — Е. Нерода, предс.; Е. Цимбалюк, кас.; Е. Кардаш, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Тов. „Запорожська Січ", від. 155, вибрало отсей новий уряд: В. Козак, предс.; С. Кордіяк, заст. предс.; С. Куций, кас.; В. Берко, заст. кас.; П. Щуцький, секр. фін.; М. Чумер, секр. рек.; П. Ваверчак, А. Рожик і Т. Гаврищ, контрольори; М. Бараленький, господар маєтку; І. Гада, Г. Шевчик, М. Кобрин і І. Чижик, хоружі; П. Козак і Р. Невида, дверники. Мітінґи мають відбувати ся кождої другої недїлї в місяци, в гали під числом 782 Стейт стр. — П. Щуцький, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. Руський Мол. Клюб Поступовий, від. 70, вибрало на річнім мітінґу дня 28. грудня отсей новий уряд: М. Сидор (ст.), предс.; С. Гладкий, заст. предс.; П. Мацїйовський, кас.; Ф. Дмитриха, заст. предс.; А. Онисик, секр. фін.; П. Кирчів, секр. рек.; С. Костїв і М. Зленко, контрольори; А. Павлявський і М. Козар, хоружі. — П. Кирчів, секр. рек.

БЕРВІК, ПА. Тов. ім. Мих. Грушевського, від. 164, вибрало на річнім мітінґу дня 12. січня отсих нових урядників: Н. Козар, предс.; М. Федорко, заст. предс.; М. Шкабарський, секр. фін.; Н. Піціль, секр. рек.; В. Ґелетїй, кас.; К. Рибак, заст. кас.; В. Джох, М. Каба і М. Грещук, контрольори; М. Піціль і В. Кость, доглядачі хорих; Й. Брежавський, дверник. Мітінґи будуть відбувати ся в другу недїлю по першім в гали церковній, точно о 2-гій годинї пополудни. — Н. Козар, предс.; Н. Піціль, секр.; В. Ґелетїй, кас.

ВІЛКСБЕРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє своїх членів, що на річнім мітінґу вибрано слїдуючих нових урядників: І. Каршин, предс.; Н. Терефенко, заст. пр.; І. Прощ, кас.; М. Кравчук, заст. кас.; І. Чолїй, секр. фін.; Г. Гулька, заст. секр. фін.; С. Фещак, секр. рек.; О. Мотовиляк і П. Ярома, тростіси; І. Капустинський, І. Малищак і П. Малїборський, контрольори; Й. Хома і Д. Кобута, доглядачі хорих у Вілксбери; С. Шопяк, доглядач хорих в Плейнс; І. Кавалкевич, доглядач хорих в Елвардсвіл; М. Джуґан, капітан; Л. Худоба, хоружий; Д. Мельник, дверник. Мітінґи будуть відбувати ся в першу недїлю по 15-тім, о годинї 3-тій пополудни. — І. Чолїй, секр.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, подає до відома, що на річнім мітінґу дня 1. січня вибрано отсей новий уряд: П. Кондрацький, предс.; К. Пех, заст. предс.; М. Нагребецький, кас.; А. Шипула, заст. кас.; П. Катулька, секр. фін.; А. Андрушко, секр. рек.; А. Личинський, заст. секр.; К. Пех, писар; Д. Цяплий і Т. Катулька, контрольори; Т. Пех і Л. Лабуда, доглядачі хорих; Й. Пех, полісман; Я. Канак, дверник. — П. Катулька, секр. фін.

МАГАНОЙ ПЛЕЙН, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 28, вибрало на річнім мітінґу дня 15. грудня отсей новий уряд: І. Грущевський, предс.; К. Москалик, заст. предс.; Г. Гобор, кас.; О. Пасічник, заст. кас.; І. Криба, секр.; С. Рогбак, заст. секр.; Н. Кравець, Н. Кіцак і Ф. Дубецький, контрольори; Л. Ревера, опікун хорих; Д. Скибяк, полісмен; І. Криба, опікун дїтий. Мітінґи будуть відбувати ся в кожду другу недїлю по першім. — І. Криба, секр.

ВАНДЕРҐРІФТ, ПА. Отсим подаеть ся до відома всїм членам братства св. Петра і Павла, від. 110, що на річнім мітінґу дня 5. січня вибрано отсей уряд: І. Гнатів, предс.; І. Кричківський, заст. предс.; О. Курочка, секр.; М. Вітвіцький, заст. секр.; А. Гайдук, кас.; П. Чайковський (Семена), заст. кас.; І. Должанський, Ф. Тиличкан і А. Кричковський, контрольори; І. Чайковський і П. Колодиїцький, доглядачі хорих. Мітінґи відбувають ся в другу недїлю по першім, о 2-гій годинї пополудни в домі Антона Гайдука в Норт Вандерґріфт, Па. — О. Курочка, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. Николая, від. 76, вибрало на річнім мітінґу дня 5. січня отсей новий уряд: С. Мацїйовський, предс.; В. Козїй, заст. предс.; А. Бончак, кас.; М. Клепчик, заст. кас.; І. Стерник, секр.; І. Якубовський, заст. секр.; І. Клепчик і І. Бончак, доглядачі хорих; П. Запоточний і І. Жуковський, контролори; Н. Дорончак, хоружий; Ф. Шиманський, кап.; Й. Вайда, опікун дїтий. Мітінґи відбувають ся кождої першої недїлї по першім. — І. Стерник, секр.

ТАЙТУСВІЛ, ПА. Тов. ім. Івана Франка, від. 72, вибрало на річнім мітінґу дня 1. січня отсей уряд: М. Солтис, предс.; І. Коцан, кас.; Г. Слоньовський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. „Сокіл" вибрало на річнім мітінґу дня 28. грудня отсей новий уряд: В. Волянський, предс.; В. Репужинський, кас.; Г. Дума, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Подаєть ся до відома, що дня 22. грудня відбув ся річний мітінґ тов. св. Николая, від. 106, на котрім вибрано отсей новий уряд: М. Фтомин, предс.; М. Шаран, секр. фін.; В. Криньків, секр. рек.; Н. Пашко, кас.; Г. Дацків, М. Пасланський і Н. Гуль, контрольори. Мітінґи будуть відбувати ся такcамо, як передше, то значить 4-тої недїлї по першім. Слїдуючий мітінґ відбудеть ся 26. січня б. р. Просить ся всїх тих членів, котрі довгують, аби прийшли і заплатили свій довг, бо инакше будуть суспендовані. —М. Фтомин, предс.; М. Шаран, секр.

Др. Володимир Охримович.

УКРАЇНСЬКІ ПРИПОВІДКИ ПРАВНИЧІ.

І. ПРАВО МАЄТКОВЕ.

1) Право власности.

Земля пана не знає. — Земля для всїх сотворена. В такім разї була би ся приповідка відгомоном первісного комунїзму і перекладена на правничу мову значила би, що земля не є предметом приватної власности. Слово „пан" значило би тут стілько, що власник (властитель).

Тото ничіє, бо то Бог сїє. — Що Бог сїє, то ничіє. — Так говорять Верховинцї (Бойки) долинского і скільського повіту про ягоди і гриби, а навіть про дерево в лїсї, висказуючи тим способом правний погляд, що кождому вільно всюди збирати ягоди і гриби, а навіть рубати дерево в лїсї. Се безсумнївний останок первісного комунїзму. В сїй приповідцї містить ся посередно також принцип, що тільки праця повинна бути підставою власности.

Тото боже а моє; боже тай моє. — Сим висловом Верховинцї долинского і скільського повіту означують виключне право власности: мовляв: „до сеї річи окрім мене ніхто не має права, хиба ще лиш один Бог".

Мій город — то так, як моя комора. — Огороджена часть землї, звичайно коло домівки (огород або город) становить повну та виключну індивідуальну власність господаря таксамо як комора (= дім). „Украсти з огорода то так, як би украсти з комори".

Я на своїм такийсам дідич, як пан на своїм. — Правна вартість власности є незалежна від обставини, яка є особа власника; чи власником є пан, чи хлоп, то зміст права власности є все однаковий.

Так моя добра хата, як твоя кімната. — Внутрішна, правна вартість власности не залежить від предмету власности; чи предметом власности є хата чи кімната, то зміст права власности є все однаковий.

За свій гріш кождий хоріш. — Чи хто хороший, чи поганий, се не впливає на вартість його гроший і взагалї на вартість його маєтку.

В своїм добрі всяк казяїн. — Власник може довільно розпоряджати своєю власностию.

Чия хата, того й правда. — Власність дає власникови повне право до річи. „В своїй хатї кождий має право робити, що хоче".

Господар, як чирак: де схоче, там і сяде. — Господар може сїсти і там, де чужому не годилоб ся сїдати.

Можна кождому своїми грішми і воду гатити. — Власникови вільно хоч би й марнувати свою власність, „кождому вільно видавати гроші на яке хоче, хоч би й як нераціональне підприємство".

За мої гроші най мені мокне. — Свою річ вільно попсувати, або й знищити. Франко поясняє, що один чоловік, купивши новий кожух, попав під дощ і на увагу добрих людий, що його новий кожух мокне, відгризав ся: „за мої гроші най мені мокне". „Хто заплатив, може з купленим предметом робити, що йому подобаеть ся".

Хоч не красне, але власне. — Правне значінє власности містить ся не в прикметах предмету власности, але в тій повнотї прав, які прислугують власникови. Франко відносить сю приповідку до дитини, яка своїй матери наймилїйша, хоч і не гарна.

Ліпша своя хата, як чужа палата. — Бо в чужій палатї не маємо ніякого права або лише обмежене право, а в своїй хатї маємо повне право.

Лучше своє личко, як чужий ремінець. — Бо чужий ремінець відберуть і не буде з него ніякої користи, а своїм личком все таки можна завязати, що треба, хоч може й не так ліпшим, як ремінцем.

Ліпше (й) моє, неже наше. — Виключна власність ліпша ніж спільна, бо при спільній власности права одного співвласника обмежені правами других співвласників.

Ліпший гріш у жмени, як два в чужій кишени. — Гроші в жмени = власність; гроші в чужій кишени = гроші, що нам від когось належать ся = домаганє, вірительність, претенсія. Правне значінє приповідки: готівка ліпша, ніж претенсія; право власности ліпше, ніж право домаганя.

Своя хата найлїпша. — Всї инші хати тому гірші, що чужі, хоч би самі про себе були й ліпші.

Хата чужая, як свекроха лихая. — Як свекроха або мачоха гірша від рідної мати, так чужа хата гірша від своєї.

На чужому полї не мати-меш волї. — На чужому полї так треба робити, як господар (властитель) розкаже.

На чужім подвірю і тріски бють. — Там треба ходити обережно, щоб не завадити нікому з домашних. На чужім подвірю не має ся ніякого права; навіть така марна річ, як тріска, має більше право.

Хата господарем стоїть. — Господар удержує свою хату в добрім станї; без господаря нема ладу в хатї. Як не стане господаря в хатї, то й хата довго не постоїть; без власника нема власности.

Тодї маю, як у руцї тримаю. — Дефініція фізичного посїданя в протиставленю до символїчного, або також дефеніція річевого права в протиставленю до облїґаційного. Франко поясняє, що ся приповідка значить: обіцянкам не вірю.

Кождий своє май і о себе дбай. — Принцип еґоїзму, що творить основу права власности.

Най кождий свій двір замітає. — Най кождий дбає, щоб у нього гаразд було, а не судить та не обмовляє инших. Таке є звичайне метафоричне значінє сеї приповідки, виведене з первісного. Первісне, дословне значінє сеї приповідки має правний характер і значить, що кождий має держати лад у своїм дворі, а до чужого не повинен мішати ся.

Що не твоє, того не рушай. — Чужої власности не вільно нарушувати.

Не бери, де не положив. — Чужого посїданя не вільно нарушувати.

Не переходи чужої межі. — Не переорюй межі нікому. — Не нарушай границь чужої власности, не вдирай ся в чуже посїданє; метафорично: не входи в чужу компетенцію.

Переореш межу, гріху ся допустиш. — Нарушенє чужої власности є нестичне, є гріхом.

Хто межу огородить, того Бог охоронить. — Бо „стереженого Бог стереже" і огороджена межа безпечнїйша, як неогороджена.

Хто чуже бере, того Бог побе. — Релїґійна санкція права власности. Порівн. обі попередні і слїдуючу прип.

Своє сьвятеє, а чуже найсьвятїйше. — Чуже сьвяте, своє пренайсьвятїйше. — У першім варіянтї висловлено погляд альтруїстичний, що чужу власність треба більше шанувати ніж свою; в другім варіянтї висловлено погляд еґоїстичний, що навпаки свою власність треба більше шанувати ніж чужу; в обох варіянтах піднесено власність до степені сьвятости.

Кождому своє миле. — Так менї мила моя власність, як тобі твоя; тому не нарушуй моєї власности і не чини другому, що тобі не мило. Для кождого власність має однакову субєктивну вартість.—Ся приповідка уживаєть ся також у приложеню до того, що рідне, в приложеню до родини і рідного краю і тодї значить: кождому своя дитина мила, своя родина мила, своє село миле, своя мова мила і т. п. Взагалї слово „своє" має двояке значінє: 1) своє власне, 2) своє рідне. В першім значіню слово „своє" є синонімом власности, в другім синонімом родини і рідного краю.

Чужого не хочу, свого не дам. — На чужу власність не посягаю і тому з тим більшим правом бороню моєї власности.

За своє треба бити ся. — Своєї власности і загалом свого права вільно в разї потреби силою боронити і доходити.

Наше — не наше, а все таки не ваше. — Так відповідає посїдач річи на домаганє істця (претендента); ся відповідь у правничій мові значить: „Чи моя чи не моя ся річ, що є предметом спору, се байдуже, бо я яко її посїдач не обовязаний виказувати правного титулу мого посїданя і доки ти не докажеш, що ся річ є твоя, доки не викажеш твого права власности, доти не маєш права домагати ся видачі тої річи від мене".

Хоч краща, та не ваша. — Значить: хоч чужа річ не має великої вартости та проте не вільно її собі присвоювати.

Своє взяв тай прав. — Власник має право свою річ від неправного посїдача відобрати; хто свою річ взяв, не зробив тим нікому кривди.

Ліпше своє латане, як чуже хватане. — Ліпше латане, аби йно не хватане. — Ліпше ходити в убогій одежі, ніж украсти чужу. Своє добро, хоч і не велике, лїпше від чужого добра, неправно забраного.

З чужого коня і серед дороги злїзай. — З чужого коня і в болото злазя. — З чужого воза і серед дороги злїзай. — З чужим і серед села розставай ся. — На чужім кони чи возї їдеть ся лиш доти, доки властитель позволить. Власник має право свою річ кождої хвилї відобрати, хоч би се було другим недогідно.

На чужому конї далеко не поїдеш. — Бо властитель його відбере.

З чужого добра не строїть двора. — З сеї приповідки виходило би, що власник будівляних матеріялів не тратить їх власности навіть тодї, коли хтось ужие їх неправно до чужої будівлї.

Хто робить, той має. — Що наробиш, то твоє. — Витвір працї є власностию того, хто працював. Праця є основою власности. Найголовнїйшим способом набутя власности є праця.

Хто землю дає, тому й земля дає. — Звичайно ся приповідка має агрономічне значінє і значить: хто землю добре згноїть, тому земля дасть гарний урожай. Але окрім того має ся приповідка також і правне значінє, та є висловом правного погляду, що власником землї стає той, хто її обробляє, — що власність землї набуваєть ся через працю на ній.

Чия земля, того й хліб. — Плоди землї належать її власникови.

Чий беріг, того й вода. — Власність води належить до власника берегів, бо „право йде за ґрунтом".

Чий беріг, того й риба. — Риба становить приналежність води, а вода приналежність берегів, тому право риболовства прислугує власникови берегів.

Чия гребля, того й став. — Став властиво тільки наслїдок усипаної греблї, якою загачено ріку; отже хто усипав греблю, той тимсамим і властитель ставу. Крім того гребля становить беріг ставу, а чий беріг, того й вода.

Чия гичка, того корінь. — Коли гичка ростини (або пень деревини) виростає з мого ґрунту, то ся ростина (чи деревина) є моя, хочби корінь розростав ся в чужім ґрунтї; про власність ростини рішає гичка (пень), а не корінь. Противно в римськім праві про власність дерева рішав корінь, а не пень.

Хто має пчоли, той має мід. — В кого пчоли, в того мід. — Чиї пчоли, того й мід. Мід яко продукт пчіл належить до їх власника.

Кождий свою корову доїть. — Бо чия корова, того й молоко; молоко яко продукт корови належить до її власника.

Чия вівця, того й вовна. — Вовна яко продукт вівцї належить до її власника; загалом всї пожитки з домашних зьвірят належать до їх власника.

Чия корова, того й теля. — Приховок (плід) домашних зьвірят належить до власника самицї, що той плід уродила, без огляду на те, чий самець заплїднив самицю.

Чий би бугай не скакав, а теля наше. — Чий би бичок не пострибав, а теля наше. — Значить: хоч би й чужий бугай заплїднив нашу корову, то теля в усякім разї є наше; власність приховку йде за самицею, що вродила, а не за самцем, що заплїднив.

Чиї конї, того й віз. — Віз — приналежність коня; кінь — головна річ, а віз побічна.

Моя згуба — чиясь користь. — Хто згубить свою річ, має страту; хто знайде чужу річ, має з неї користь. Користь із ретельної знахідки така, що знахідник має право задержати знайдену річ для себе яко свою власність, коли попередний власник не зголосить ся; а коли він зголосить ся, то знахідник має право домагати ся „знаїзного".

А що менї буде „знаїзного"? — Питає чоловік, знайшовши якусь річ і віддаючи її власникови; з сего виходить, що за знайдене річи належить ся знахідникови винагорода, якої висоту установляєть ся договором між знахідником а власником.

Що з воза впало, то пропало. — Річ, яка випала з воза на дорогу, уважаєть ся загубленою; її вільно шукати.

Вода одному бере, другому дає. — Так говорять про повінь. З сеї приповідки проявляєть ся правний погляд, що річи викинені повеню вільно займати.

(Дальше буде).

НЮ ЙОРК, Н. Й.
Новість! Українцї і Українки!
Сестрицтво св. Ольги, відділ другий в Ню Йорку, Н. Й.
— устроює —
В НЕДІЛЮ, 19. СІЧНЯ 1919 Р.
(в день Йорданських сьвят)
в Українськім Народнім Домі, 217-19 Ііст 6-та ул., Ню Йорк
ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ
ФАРТУШКОВИЙ І КРАВАТКОВИЙ
Початок о годині 6-ій вечером.
Добірна бальова музика товариства ім. М. Лисенка.
ВСТУП 35 ЦНТ. ГЕТ-ЧЕК ДАРОМ.
Бальовий порядок:
1) Марш фартушка і кравати: кожда пара, маючи фартушок і кравату одної краски.
2) Танець фартушка і кравати; кожда пара маючи фартушок чи кравату тої самої краски.
3) Почта любови.
4) Виграваки ріжних несподіванки.
Цїлий прихід з фартушка, кравати, почти любови і виграваок призначений для українських сиріт в Філядельфії.
ЗАЗИВ! Щоби забава випала як слїд, отсим просить ся українські дівчата і українське жіноцтво, зробити як найбільше число маленьких фартушків і краваток одної краски. Про всякі інформациї в тій справі просить ся віднести до комітету, який буде уділяти кождої недїлї в церковній салї. 2-7
За добру забаву ручить
Комітет балю фартушка і кравати.

ПОВІДОМЛЕНЄ
ДЛЯ ДЖЕРЗИ СІТИ (ГОРА МІСТА).

Отсим подаєсь ся до загальної відомости, що мітінґ Українського Народного Дому (на горі міста) в Джерзи Сіти, відбуде ся в понеділок, дня 20. січня 1919 р., о 8-мій годині вечером під 1014 Нюарк Еве., Джерзи Сіти, Н. Дж.

Іван Підгорецький, предс.,
Василь Гіль, секретар.

ДО РОДИМЦІВ З СЕЛА ГОРОДИСЛАВИЧ.

Подаєсь ся до відома людям з села Городиславич, бобрецького повіту, що мітінґ в справі запомоги рідного села відбудеть ся ДНЯ 19. СІЧНЯ 1919 р. о годині 3-тій пополудни в церковній салі. Вашим обовязком є прибути і припровадити других зі собою, рівнож і з контрів. Прошу прибути або післати письменно Вашу опінію на руки уряду і прошу принести тикети, котрі були зроблені на сю ціль. 6-7

Григорій Максимців, предс.,
114 E. 41st St., New York City.